ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད།
ལེགས་པར་བཤད་པ་རིན་པོ་ཆེའི་གཏེར།

The Precious Treasury of Elegant Sayings
by
Sakya Pandita

Translated from the Tibetan by
Nicolas Bommarito
བུ་ཆུང་དོན་གྲུབ།

བླུན་པོ་བརྟག་པ།

An Investigation of the Foolish

59

སྐྱེ་བོ་ངན་པ་འབྱོར་ཐོབ་ཀྱང་།
ལྷག་པར་སྤྱོད་པ་ངན་པར་འགྱུར།
འབབ་ཆུ་ཇི་ལྟར་བསྒྲིམ་གྱུར་ཀྱང་།
ཐུར་དུ་འབབ་པ་ཁོ་ནར་འདོད།

Even if a bad person attains a fortune,
Their deeds will become even more unwholesome.
How can one change a waterfall?
One must accept that it only flows downwards.

60

དམན་ལ་སྤྱོད་པ་བཟང་བྱུང་ཡང་།
དེ་ནི་བཅོས་མའི་རྣམ་ཐར་ཡིན།
ཤེལ་ལ་ནོར་བུས་ཁ་བསྒྱུར་ཡང་།
ཆུ་དང་འཕྲད་ན་རང་མདོག་སྟོན།

Even if good actions arise from a bad person,
That is an artificial style.
Even if glass is substituted for a jewel,
When it touches water, it’s true color will be revealed.

61

བླུན་པོས་བྱ་བ་ལེགས་གྲུབ་ཀྱང་།
སྙེས་དབང་ཡིན་གྱི་བསྒྲུབས་པས་མིན།
སྲིན་བུའི་ཁ་ཆུ་དར་སྐུད་དུ།
འགྲོ་བ་མཁས་ནས་བྱུང་བ་མིན།

Even when the fool accomplishes good actions,
It is accidental and is not a result of attainment.
The silk thread from the spit of a worm,
Does not arise from wisdom.

62

ཆེན་པོས་འབད་ནས་བསྒྲུབས་པའི་གྲོས།
ངན་པས་སྐད་ཅིག་གཅིག་ལ་འཇོམས།
ཞིང་པས་ལོ་ཟླར་འབད་པའི་ཞིང་།
སེར་བས་སྐད་ཅིག་རྡུལ་དུ་རློག།

Advice that great beings have attained from effort,
Is destroyed by the inferior being in an instant.
Months and years of exertion by the farmer,
Can be redced to dust in an instant by hail.

63

ངན་པ་ཕལ་ཆེར་རང་གི་སྐྱོན།
གང་ཡིན་གཞན་ལ་དགོད་པར་བྱེད།
ཁྭ་ཏས་མི་གཙང་ཟོས་པའི་མཆུ།
ས་གཙང་གཞན་ལ་འབད་ནས་འཕྱིད།

Inferior beings generally place their own faults,
On to whatever others there are.
The beak with which the crow eats is unclean,
And is dilligently wiped on other clean places.

64

བླུན་པོ་བྱ་བ་ལ་སྦྱར་ན།
དོན་ཉམས་དེ་ཡང་ཉམས་པར་འགྱུར།
ཝ་སྐྱེས་རྒྱལ་བོར་བསྐོས་པ་ཡིས།
འཁོར་སྡུག་རང་ཡང་བསད་ཅེས་གྲགས།

If a fool embarks on an action,
That spoiled goal degenerates even further.
Because the fox was appointed king,
Even his retinue suffered and he was famously killed.[1]

[1] This is a reference to the Hitopadesha story (हितोपदेश III.6) where a fox is accidentally dyed blue and becomes a king. However, he became indignant to his fellow foxes and they killed him by howling together at a certain time. Upon hearing the howls, the fox king naturally howled too - exposing himself to the court as a fox and leading to his death.

65

རྨོངས་པ་བདེ་བ་འདོད་བཞིན་དུ།
བྱ་བ་སྡུག་བསྔལ་འབའ་ཞིག་སྒྲུབ།
གདོན་གྱིས་བཏབ་པའི་སྐྱེ་བོ་འགའ།
སྡུག་བསྔལ་སྤང་ཕྱིར་ལྟེབས་པ་མཐོང་།

Although the ignorant desire happiness,
By their actions they achieve only suffering.
Beings taken by some evil spirits,
Are seen to commit suicide in order to remove suffering.

66

སློ་ངན་དྲང་པོ་ལ་ལས་རང་།
བརླག་འགྱུར་ལ་ལས་གཞན་ལ་གནོད།
ནགས་ཀྱི་ཤིང་དྲང་རྩད་ནས་གཅོད།
མདའ་ཡི་དྲང་པོས་ཕ་རོལ་གསོད།

Some honest bad-hearted people bring destruction to themselves.
And some bring harm others.
The straight trees of the forest are uprooted.
It is by the straightness of the arrow that others are killed.[2]

67

རྟག་ཏུ་གཞན་དོན་མི་སེམས་པ།
དེ་ཡི་སྤྱོད་པ་ཕྱུགས་དང་མཚུངས།
བཟའ་བཏུང་འབའ་ཞིག་དུད་འགྲོས་ཀྱང་།
བསྒྲུབ་པར་ནུས་པ་མ་ཡིན་ནམ།

To never think of the welfare of others,
This behavior is similar to that of a cow.
Even animals that just eat and drink,
Do they not have the power to attain these things?

[2] The Tibetan is a play on the fact that the Tibetan word དྲང་པོ་ means both ‘straight’ and ‘honest.’

68

ཕན་དང་མི་ཕན་མི་དཔྱོད་ཅིང་།
བློ་དང་ཐོས་པ་མི་སྒྲུབ་པར།
ལྟོ་འགྲངས་འབའ་ཞིག་དོན་གཉེར་བ།
སྤུ་མེད་པ་ཡི་ཕག་པ་ཡིན།

Failing to investigate the benefits and harms,
Will not bring about knowledge and understanding.
Those to aspire only to satify their bellies,
Are hairless pigs.

69

བླུན་པོའི་དབུས་ན་དགའ་ཞིང་རྩེ།
མཁས་པའི་མདུན་ན་ཞུམ་ཞིང་འཛུར།
ནོག་དང་ལྐོག་ཤལ་མེད་ན་ཡང་།
ཡ་སོ་ཅན་གྱི་བ་ལང་ཡིན།

Enjoying play in the midst of fools,
Becoming timid in front of the wise and avoid them.
Even if there is not a hump and dewlap,
It is an ox with upper teeth.[3]

70

གང་ན་བཟའ་བཏུང་ཡོད་དེར་རྒྱུག།
དགོས་པའི་བྱ་བ་བཅོལ་ཡང་འབྲོས།
གཏམ་དང་བཤད་གད་ཤེས་ན་ཡང་།
མཇུག་མ་མེད་པའི་ཁྱི་རྒན་ཡིན།

Where there is food and drink, there they run quickly.
But if entrusted with an action of necessity, they flee.
Even if they know jokes and stories,
They are old dogs without tails.[4]

[3] The "upper teeth" (ཡ་སོ།) may refer to cainine teeth found in carnivores. The meaning of this analogy is unclear to me.
[4] An "old dog" (ཁྱི་རྒན།) is an insult similar to calling someone a "pig."

71

རྨིག་རྗེས་ཆུ་ཡིས་དགང་སླ་སྟེ།
མཛོད་ཆུང་ནོར་གྱིས་དགང་བར་སླ།
ཞིང་ཆུང་ས་བོན་གདབ་སླ་སྟེ།
བློ་ཆུང་རིག་པ་མགུ་བ་སླ།

A hoofprint is easily filled with water,
A small treasury is easily filled with jewels,
A small field is easily filled with seed,
A small mind is easily pleased with knowledge.

72

དྲེགས་བཅས་བླུན་པོ་ཁས་ལེན་ཅན།
ཆེན་པོ་ཡིན་ཡང་ཉམས་པར་འགྱུར།
གོམ་པ་གང་གི་ས་བྱིན་པས།
སྟོབས་ལྡན་གྱིས་ནི་ས་གསུམ་ཤོར།

Having pride the foolish make promises,
Even the great become degenerate.
By giving the place which was stepped,
By Vishu the three realms were lost.[5]

73

བློ་ཆུང་སེམས་ལ་ཁོན་འཛིན་ཅན།
གནོད་པ་བས་ཀྱང་རྣམ་འགྱུར་སྔ།
ཁྱི་ངན་དགྲ་བོ་མཐོང་ན་ཡང་།
རྐུགས་པའི་ཐོག་མར་ཀུ་ཅོ་འདོན།

Foolish people with vindictive minds,
Cause harm even before it becomes manifest.
Even if a bad dog sees a foe,
First, it lazily lets out a howl.

[5] This is a reference to the story of Vishnu's uncle Bali. Bali was an evil king that rules the three realms (above, on, and below the Earth). Vishnu tricked Bali by getting him to agree to give him a piece of land that could be measured by one step. Bali in his arrogance offered three such pieces of land and Vishnu put on leg on top of Mount Sumeru and one on the ground and gain the whole cosmos.

74

བླུན་པོས་བསགས་པའི་སྡུག་བསྔལ་ཉིད།
མྱོང་གི་སྤྱོད་པའི་བདེ་མི་མྱོང་།
ཡང་ཡང་ཀུལ་ཞིང་ལྟ་བ་ཡི།
འཛུངས་པའི་ནོར་ནི་བྱི་བ་འདྲ།

The foolish experience the suffering of accumulation.
They never experience the enjoyment of happiness.
Again and again having wandered looking,
In this greedy attachment to wealth, they are just like mice.

75

བླུན་པོའི་དྲུང་དུ་མཁས་པ་བས།
སྤྲེའུ་འཛིན་པ་ཁྱད་པར་འཕགས།
སྤྲེའུ་འཛིན་ཟས་དང་ནོར་གྱིས་མཆོད།
མཁས་པ་ལག་པ་སྟོང་པར་འགྲོ།

The wise, when in the prescence of fools,
Are less exalted than one holding a monkey.
The one holding a monkey is offered food and riches,
But the wise leave empty handed.

76

ཡོན་ཏན་མེད་པའི་སྐྱེ་བོ་རྣམས།
ཡོན་ཏན་ཅན་ལ་ལྷག་པར་སྡང་།
གངས་ཀྱི་ཡུལ་དུ་དགུན་སྐྱེས་པའི།
ལོ་ཏོག་ལྟས་ངན་ཡིན་ཞེས་གྲགས།

The people without virtues,
Especially hate those endowed with virtue.
A growth in winter at the place where it has snowed,
It is said that this harvest is a bad omen.

77

ཡོན་ཏན་ལོག་པར་སྦྱངས་པ་འགའ།
ལེགས་པར་སྦྱངས་པ་ཁྱད་དུ་གསོད།
ལྦ་བ་མེད་ན་གླིང་ཕྲན་འགར།
ཡན་ལག་ཉམས་པའི་སྐྱོན་དུ་བྱེད།

Some who are wrongly trained in virtue,
Have contempt for those who are well trained.
On some islands, if one does not have a goiter,
They are refered to as having the flaw of small limbs.

78

ཆོ་ག་ཉམས་པར་བྱེད་པ་རྣམས།
ཆོ་ག་ཚང་བར་བྱེད་ལ་བརྙས།
ཙུ་ཏའི་ཡུལ་དུ་ཕྱིན་པ་ན།
རྐང་གཉིས་པ་ལ་མིར་མི་བརྩི།

Those who perform incomplete rituals,
Belittle those who perform complete rituals.
If one went to the place of one-legged people,
Those with two legs are not counted as human.

79

ཆོ་ག་ལོག་པར་བསྒྲུབ་པ་འགའ།
ཡང་དག་ཆོ་ག་བྱེད་ལ་གཤེ།
སྐྱེས་བུ་ཁྱི་ཡི་མགོ་ཅན་རྣམས།
བཞིན་བཟང་བུད་མེད་ཡིན་ཞེས་བརྙས།

Some who wrongly accomplish rituals,
Scold those who perform correct rituals.
People having the head of a dog,
Mistreat the handsome by calling them ignoble women.

80

ལོག་འཚོའི་ཟས་ནོར་རྙེད་འགའ།
མཁས་པ་དབུལ་པོ་ཁྱད་དུ་གསོད།
སྤྲེའུ་རྒན་རྣམས་ཀྱིས་མི་བཟུང་ནས།
མཇུག་མ་མེད་ཅེས་བཞད་གད་བྱེད།

Some by a wrong livelihood find wealth and food,
And have contempt for the poverty stricken wise.
Old monkeys when conceiving of people,
Laugh and say "They have no tails!"

81

དེས་ན་ལས་ཀྱིས་མནར་བས་ན།
མཁས་པ་གླེན་པོའི་ནང་དུ་འཁྱམ།
རླུང་གིས་བདས་པའི་མ་ལི་ཀ།
དྲི་ཞིམ་ཕྱག་དར་ཁྲོད་ན་ཛེ།

If suffering from past karma,
The wise wander among the foolish.
The wind drives the sweet smell of the Malika[6] flower,
To the air at the pile of dusty rags.[7]

82

སྐྱོན་རྣམས་འབད་པས་འཛིན་བྱེད་ཅིང་།
ཡོན་ཏན་རྡུ་ནས་མི་ཆགས་པ།
སྐྱེས་བུ་ངན་པ་ཆུ་ཚགས་བཞིན།
ངན་པ་འཛིན་གྱི་བཟང་པོ་འཚོར།

Diligently seizing faults,
Not attached to virtue at all,
An inferior being is just like a sieve,
Holding the bad, but losing what is good.

[6] A fragrant white flower found in India.

[7] The Tibetan (ཕྱག་དར་ཁྲོད་) refers to the Sanskrit term पांसुकूल which refers to a collection of rags in a dust heap that were used by Buddhist for clothing.

83

ལེགས་ཉེས་དཔྱོད་པའི་བློ་གྲོས་མེད།
མཁས་པའི་མདུན་སར་ཕྱིར་ཕྱོགས་སྐྲོད།
ཟས་ནོར་ཁོ་ནའི་གཏམ་གྱིས་འདའ།
རྐང་གཉིས་པ་ཡི་ཕྱུགས་སུ་བཤད།

Unintelligent in the analysis of quality,
In the presence of the wise they are turned away and expelled.
Passing the time conversing only about food and wealth,
They are described as two-legged cows.

84

བློ་ཆུང་མང་དུ་འདུས་ན་ཡང་།
བྱ་བ་ཆེན་པོ་སྒྲུབ་མི་ནུས།
རྩི་ཕྲུང་མང་དུ་བསྡོམས་ན་ཡང་།
ཁང་བའི་གདུང་མ་བཟོད་པར་དཀའ།

Although many of those with little intelligence gather,
They are unable to achieve great deeds.
Even if many twigs are bound together,
It is difficult for them to bear the beam of a building.

85

མ་དཔྱད་པ་ལས་དོན་གྲུབ་པ།
བྱུང་ཡང་མཛངས་པར་སུ་ཞིག་རྩི།
སྲིན་བུ་དག་གིས་ཟོས་པའི་རྗེས།
ཡི་གེར་བྱུང་ཡང་ཡིག་མཁན་མིན།

An undertaking accomplished without analysis,
But who would regard it as wise?
After worms have eaten,
Although a letter may appear, they are not skilled writers.[8]

[8] That is, though worms may leave tracks that look like letters, they are not writers.

86

བློ་གྲོས་ཞན་པའི་འདོད་གཏམ་དང་།
ཅང་ཤེས་མིན་པའི་རྟ་མཆོག་དང་།
གཡུལ་ངོར་ལྷུང་བའི་རལ་གྲི་རྣམས།
སུ་ཡི་གྲོགས་འགྱུར་ངེས་པ་མེད།

The passionate words of the foolish,
And the steed that does not understand anything,
And the swords that fall on the battlefield;
It is uncertain whose friend these will become.

87

ཤེས་རབ་མེད་པའི་བླུན་པོ་རྣམས།
མང་ཡང་དགྲ་ཡི་དབང་དུ་འགྲོ།
གླང་ཆེན་སྟོབས་ལྡན་ཁྱུར་ལོངས་པ།
རི་བོང་བློ་ལྡན་གཅིག་གིས་བཏུལ།

Foolish people without insight,
Even when numerous are controlled by enemies.
A herd of powerful elephants,
Was tamed by a single wise rabbit.[9]

88

ཤེས་རབ་མེད་པའི་ལོངས་སྤྱོད་ཀྱང་།
ཕལ་ཆེར་རང་ལ་ཕན་པ་ཉུང་།
འདོད་འཇོ་བ་ཡི་འོ་མ་ཡང་།
བེ་ཅུས་འཐུང་བ་བརྒྱ་ལམ་ཡིན།

Even the possessions of those without insight,
Usually bring few benefits to them.
Even the milk of the wishing cow,
The calf rarely drinks it.

---

[9] This is a reference to the Hitopadesha story (हितोपदेश III.3) where a rabbit defends his kin’s water source from a herd of elephants by pretending to be the Moon God.

89

བླུན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་མཁས་པ་ཡང་།
མཆོད་པར་འགྱུར་བའི་ངེས་པ་མེད།
ཉི་མ་ཤིན་ཏུ་འོད་གསལ་ཡང་།
འབྱུང་བོའི་གདོན་རྣམས་མི་འབྲོས་སམ།

It is uncertain if even the wise
Will become revered by fools.
When the sun is extremely luminous,
Will even demons not flee?

90

བླུན་པོ་ལོངས་སྤྱོད་གསོག་རྣམས་ལ།
གཉེན་གྱི་བསམ་པ་ག་ལ་ཡོད།
སྡིག་སྡུག་གཏམ་ངན་ཁོ་ན་ཡིས།
བྱི་བ་བཞིན་དུ་བསགས་ནས་འཆི།

The foolish may collect possessions,
But how could there be a thought of friends?
Only evil deeds, suffering, and bad talk.
Just like a rat, they hoard and then die.

91

སྐྱེ་བོ་ངན་པའི་ཚོགས་ནང་དུ།
ཡོན་ཏན་ལྡན་ཡང་ག་ལ་འཁུར།
སྦྲུལ་གདུག་གནས་པའི་ས་ཕྱོགས་སུ།
སྒྲོན་མེ་གསལ་ཡང་འོད་མི་འབྱིན།

Within a group of bad people,
How can even one endowed with virtue be respected?
In the abode of a poisonous snake,
Even shining a bright light will not remove it.

92

ལོངས་སྤྱོད་ཡོད་ཀྱང་ལས་ངན་གྱིས།
འཇུངས་པས་སྤྱོད་པའི་རང་དབང་མེད།
རྒུན་འབྲུམ་སྨིན་པ་ཟ་བའི་ཚེ།
ཁྭ་ལ་མཆུ་ནད་རྒྱུན་དུ་འབྱུང་།

Although by bad actions one may have possessions,
Because of avarice one is not free to enjoy them.
When the grapes are ripe and it is time to eat them,
The crow's beak is always sick.

93

རྒྱུན་དུ་གཞན་གྱིས་བསྲུང་དགོས་པའི།
སྐྱེ་བོ་ནམ་ཞིག་ཅི་ནས་ཉམས།
བྱ་རོག་གིས་ནི་བཟུང་བ་ཡི།
རུས་སྦལ་ས་ལ་ལྷུང་ཞེས་གྲགས།

Those who must be continuously protected by others,
That being will one day become arrogant.
The crow took hold of the turtle,
He famously fell to the Earth.[10]

94

བཟང་ངན་མི་ཤེས་དྲིན་བྱས་བརྗེད།
ངོ་མཚར་གཏམ་ལ་མཚར་མི་འཛིན།
མངོན་སུམ་མཐོང་བ་སླར་ཡང་འདྲི།
ཉུམ་ཞིང་རྗེས་འབྲང་བླུན་པོའི་རྟགས།

Ignorant of quality and forgetting to practice kindness.
Not grasping wonder at wonderous words.
Directly perceiving, but asking again and again.
Having become timid, following the thoughts of fools.

[10] This is a reference to a story where a turtle was stuck on land and a crow came to help him, telling him to bite on a stick and that he would carry the turtle back to the sea. But in flight, someone shouted how clever the crow was to think of such a plan and the turtle opened his mouth to claim that he was the clever one, but as soon as he did, he fell to his death.

95

རྟོད་ཆུང་ཁ་ཡིས་དགྲ་བོ་འདུལ།
རྒྱང་ནས་མཐོང་ན་ཅ་ཅོ་འབྱིན།
འཐབ་སར་འཕྲད་ན་ཐལ་མོ་སྦྱོར།
རང་ཁྱིམ་སླེབས་ན་ང་རྒྱལ་སྨྲ།

Those of little realization talk of subduing enemies,
Letting out a cry when seeing them at a distance,
Joining their hands together when meeting them on the battlefield,
And bragging when they return home.

96

སྡར་མ་གྲོས་བྱེད་ཚེ་ན་དཔལ།
ཁྲལ་བསྐོས་པ་ན་ནོར་རྩིས་འདེབས།
འགྲོ་དགོས་བྱུང་ན་ནད་བུ་ལྡང་།
འཐབ་སར་རྒྱང་ནས་འབོད་ཅིང་བསྐོ།

If it is time to discuss, the coward is majestic.
If entrusted with a duty, they calculate their wealth.
If it is necessary to serve, they become sick.
Calling orders to the battlefield from a distance.

97

བློ་ཆུང་ཅུང་ཟད་རྒྱལ་བས་ངོམས།
གལ་ཏེ་ཕམ་ན་གཉེན་ལ་འཁང་།
གྲོས་ལ་འཚོགས་ན་འཐབ་རྩོད་སློང་།
གསང་གྲོས་བྱས་ན་ལྐོག་ཏུ་སྨྲ།

Those of little intelligence show off even the slightest victory.
If defeated, they blame a friend.
If joining a discussion, they start a fight.
If in a secret discussion, they tell the secret.

98

གཡུལ་ངོར་རྒྱན་ལ་བྱི་དོར་བྱེད།
དགྲ་དང་འཕྲད་ན་རང་ཕྱོགས་སྦེད།
འགྲོགས་ན་དགྲ་བས་གཉེན་ཕྱོགས་འཇིགས།
མཚོན་ཆ་དགྲ་ཡི་ལག་ཆར་འཕེན།

Polishing adornments on the battlefield,
If they meet with the enemy, they hide on their own side.
In a relationship they frighten friends more than enemies.
They cast their sword into the hands of the enemy.

99

དཔུང་ཚོགས་འགྲོ་ན་མཇུག་སྡུད་ལ།
ལྡོག་ན་དེ་ཡི་སྣ་འདྲེན་བྱེད།
བཟའ་བཏུང་མཐོང་ན་ནན་གྱིས་འཇུག།
དཀའ་བ་མཐོང་ན་ཐབས་ཀྱིས་འབྱོལ།

If the army goes, they are at the end.
When returning, they are the leader.
If they see food and drink, they will certainly enter.
If they see hardship, they will skillfully sneak away.

100

སྐྱེ་བོ་ངན་པའི་མཚན་ཉིད་ལ།
བརྗོད་རྒྱུ་དུ་མ་ཡོད་མོད་ཀྱང་།
ངན་སྐྱུགས་ཁྲོན་པ་སུ་ཞིག་སློང་།
སྐྱུགས་པ་མཁས་པ་སུ་ཞིག་མྱོང་།

About the characteristics of a bad person,
Though there are indeed many things to be said,
Who would draw vomit from a well?
What wise person enjoys the taste of vomit?

མཆུ་སྐྱོད་པ་ཡིས་བརྡ་སྤྲོད་ཅིང་།
སྨོས་པའི་ཚེ་ན་མིག་ཙུམས་བྱེད།
རྣམ་ཐར་ཐོས་ན་འཁྲུན་འཚེར་བ།
གང་ལ་བྱུང་ཡང་ཐ་ཤལ་རྟགས།

To communicate by moving one’s lips,
To close one’s eye when making a statement,
To let out a groan when hearing a memoir;
If those things arise, it is a sign of inferiority.[11]

[11] It was considered improper to signal to someone else in a crowd with your lips, to wink when talking about others or complain when hearing a life story.

ཚིག་གལ་ཆེན་པོ།

Important Terms

བློ་གྲོས་

This term is related to the Sanskrit मति which has a range of meanings including devotion, prayer, memory, opinion, perception, and judgement.[12] The literal Tibetan is <intelligence + advice> and I take it to mean something close to ‘discriminating intellect’ though for the sake of brevity I translate it here as ‘intelligence.’

ཡོན་ཏན་

This term is related to the Sanskrit गुण which has a large array of meanings, but in this sense means good quality, virtue, merit, or excellence. I have translated it here as ‘virtue’ as that is a fairly broad term in English that seems to encompass the meanings of the Tibetan.

མཁས་པ་

This term is related to the Sanskrit कुशल. It’s meanings range from clever or skilled to wise or proficient. I translate it here as ‘wise’ as in English it includes both learning and discernment.

དམ་པ་

This term is related to the Sanskrit परम. It often has a superlative sense, meaning best, chief, highest, primary, unsurpassed, or supreme. It is sometimes used as a noun referring a person of the highest quality. I translate it here as ‘supreme’ or in the case of a person as ‘supreme being’ to maintain the superlative sense.

སྡིག་

This term is related to the Sanskrit पाप. It is sometimres translated as ‘sin’ but I think this is a poor choice as the term ‘sin’ has connotations of an action that is against the will of God or some other divine command, rather than an action that is in itself harmful or that produces harmful consequences. In keeping with this sense, I have instead chosen to translated it as ‘harmful action’ or ‘harmful behavior.’

བླུན་པོ་

[12] The Sanskrit glosses used are from the Monier-Williams Sanskrit-English dictionary.

This term is related to the Sankrit मुह् meaning to be confused, in error, or perplexed. It can also mean to fail or to go astray. The Tibetan means stupid or foolish and synonymous with གླེན་པ་ and རྨོངས་པ་ and is translated here as ‘fool’ or ‘foolish.’

ངན་པ་

This term is related to the Sanskrit हीन meaning deficient, base, low, poor, vile, or bad. The Tibetan has similar connotations of inferiority and I translate it here as ‘bad person’ or ‘inferior being.’